בס"ד

פרשת המרגלים

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

פרשת המרגלים

תחילת מעמדו של **תשעה באב** כיום אסון לעם ישראל נמצאת ב**חטא המרגלים**. כיוון שכך, ברצוני להציג בפניכם את המאמר הבא, כפי שהוא מובא ב"**ספר התודעה**". וזאת, בתקווה להבהיר נושא שנוגע באופן כה שורשי, כה יסודי, לזהותנו ומהותנו כעם, וכעם החפץ לחיות בשלום בארצו.

כשחזרו המרגלים מתור הארץ מקץ 40 יום, ובאו למדבר פארן ששם חנה מחנה ישראל, ויוציאו דיבת הארץ לאמור, "**הארץ אשר עברנו בה לתור אותה – ארץ אוכלת יושביה היא וגו'**" [במדבר **יג'** 32] {בעטו בזה בחסדי ה' יתברך. אומר על כך רש"י – (אמרו המרגלים), 'בכל מקום שעברנו מצאנום קוברי מתים'. (אך) הקב"ה עשה (זאת) לטובה: כדי לטורדם באבלם, ולא יתנו לב לאלה.} וירגנו (=ויתלוננו) ישראל באהליהם ויאמרו, "אנה אנחנו עולים, אחינו המסו את לבבנו וכו' " – אותו היום **ח' באב** , ערב תשעה באב, היה.
חשך היום, נפלה רוחם של כל העדה. "**ותשא כל העדה, ויתנו את קולם, ויבכו העם בלילה ההוא. וילונו על משה ועל אהרון כל בני ישראל, ויאמרו עליהם כל העדה: לו מתנו בארץ מצרים, או במדבר הזה לו מתנו. ולמה ה' מביא אותנו אל הארץ הזאת לנפול בחרב. נשינו וטפינו יהיו לבז, הלא טוב לנו שוב מצרימה!...**" [במדבר **יד'** 1-3]

דור דעה זה, דור שראה בעיניו את המסות הגדולות, האותות והמופתים אשר עשה אלוקים בפרעה ובמצרים, ואשר עשה על הים, דור שנפתחו לפניו שמיים ושמי שמיים ויחזו את האלוקים וישמעו את קול ה' מדבר אליהם מתוך האש, דור שמלכו ואלקיו הפך לו מדבר ציה ושממה לגן עדן, דור שנתאוה לרשת את נחלת אבותיו והארץ המובטחת לו מפי אדון כל הארץ, והוא מודיעו לאמור: "**ראה נתן ה' אלוקיך את הארץ – עלה רש ... אל תירא ואל תחת**" [דברים **א'** 21] ... אותה שעה הוא עוזב בפעם אחת את כל אמונתו, מתייאש מתקוותו, הופך משושו לאבלו, ושירתו לבכיו – מה הסברו של מאורע זה? ועוד שאלות רבות וגדולות יש. הואיל והתמיהות כל כך גדולות ומרובות, אי אפשר לדרשן כפשוטן ורק לגנאי בלבד, שכן הכתוב מעיד על ישראל שהוא **עם חכם ונבון** (דברים **ד'** 6). והרי לא נמצא בעולם עם שנואל כל כך ו**כולו יחד יצא מדעתו בפעם אחת**. הרי שצריך למצוא הסבר אחר למאורע קשה זה...

כלום יש דבר נעלה ונשגב לילוד אשה מבשעה שזוכה ששכינת כבוד ה' נגלית עליו ורואה מראות אלוקים ויודע שהאלוקים קרוב אליו בכל מעשיו ושהוא משגיח עליו ומנהיג אותו בכל דרכיו, וכל צרכיו ניתנים לו מידו הרחבה? אעפי"כ, לאו כל אדם זוכה שתהא קרבת אלוקים לו טוב ויתענג על דבקות אלוקים תמיד.
משל לכפרי עני שמראים לו חצר מלכות וכל גינוני מלכות ומטעימים אותו מכל הנאות המלכות. שעה ראשונה אין לפניו תענוג גדול מזה, אעפ"י שהתענוג מהול אצלו במורא מפני המלכות וברעדה שמא יחטא ואשם למלך.כיוון שאומרים לו, קבע דירתך כאן – אינו רוצה. מתיירא הוא שמא לא יוכל לעמוד בחובותיו כי לא הסכין באלה, ואומר: בבקשה מכם – השיבוני לכפר שיצאתי משם.

בס"ד

פרשת המרגלים

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

אף ישראל כן. מאותה שעה שיצאו בחסדי ה' משעבוד מצרים ואילך, הלכו הלוך והתקרב לה' עד שנעשו לו כבני פלטרין. את גנזיו פתח להם, כביכול, משולחנו אכלו וממימיו שתו. וכל נימוסי מלכותו ועול מצוותיה וחובותיה מסר להם.....

אכן, לא תמיד השכילו בכל דרכיהם לעמוד בכל חובותיהם, והרי מדקדקים עם בני פלטרין יותר מעם אחרים. על-כן, פגעה בהם מידת הדין כמה וכמה פעמים. **לכך היו משתוקקים לבוא לארץ ישראל**, להיות שם איש תחת גפנו ותחת תאנתו; לשוב לסדר החיים של דרך הטבע; לאכול לחם מן הארץ ולשתות מים למטר השמיים, ולא לחם מן השמיים (המן) ומים מן הסלע (הבאר). אז יוכלו לעמוד בחובות המלך; ואילו עכשיו כשהם מסובים לשלחנו, כביכול, הם אינם יכולים לעמוד בחובות המלך, כי קרוב הוא אליהם ביותר ועל כן גם החובות מרובים יותר.

מיום שגורש אדם הראשון מגן עדן ועד עת התיקון האחרון באחרית הימים, לא זכו כל הדורות ולא יזכו, למה שזכה דור המדבר ב15- החודשים הראשונים שהלכו אחרי ה' במדבר, מניסן עד סיון מן השנה השנית. **המדבר הפך להם לגן עדן ממש**, והיתה כל הנהגה שהתנהג עמם הקב"ה הנהגה של פנים בפנים. וכלום חסר בבית המלך?

לא דרש מהם הקב"ה אלא שיתחזקו באמונתם ובבטחונם בו. לפיכך ניסה אותם כמה פעמים וחיסר מהם טובתו לשעה, למען יהיו תולים עיניהם בהקב"ה לשאול ממנו חפצם ולא יהיו בועטים חלילה מחוסר בטחון. במדבר שור הניחם ללכת 3 ימים בלי מים; כשניתן להם מן – לא ניתן להם כל יום אלא מאכל יום אחד בלבד, וכו'.

אפשר לעם שלם שתהא מידת הדין מתוחה כנגדו תמיד, וכך יהיה תמיד ולא יחטא, ולא תהא מידת הדין פוגעת בו? וכן, לא זכו כל הדורות במנהיג ורועה נאמן כמשה רבינו שהיה עם הדור ההוא. ברם, כלום דבר קל הוא זה לחיות תמיד במחיצתו של מנהיג גדול כזה אשר מפניו יבושו הכל, וכולם נראים שפלים בעיניהם למראהו, אדם שמעלתו גדולה ממעלתם של מלאכי מרום. מי יכול לעמוד במחיצתו...?

נשאלה השאלה, "אפשר לעם שלם שתהא מידת הדין מתוחה כנגדו תמיד, וכך יהיה תמיד ולא יחטא, ולא תהא מידת הדין פוגעת בו?"

אכן, לא תמיד השכילו בכל דרכיהם לעמוד בכל חובותיהם, **אך הקב"ה לא חפץ בישראל עמו שיהיו כמלאכי השרת ויחיו כמו בגן עדן תמיד, שהרי חפץ הוא בעמו שיהיה לאור לכל הגויים שילמדו ממעשיהם; ואם יהיו ישראל מובדלים מכלל האנשים ולא יהיו דומים להם כלום בסדרי חייהם – לא ילמדו שאר אנשים לעשות כמעשיהם. יאמרו: 'הללו, מלאכים הם – מי ידמה להם?'**

כשבחר ה' בעמו, בחר להם גם נחלה שיהיו חיים בה חיי אדמות, חורשים בשעת חרישה וזורעים בשעת זריעה, ונהנים מן הברכה אשר נתן ה' בארץ, ויהיו עושים כל מעשיהם וחיים את כל חייהם ככל המצוה אשר ניתנה לבני אדם לטוב להם ולטוב לכל העולם, ויהיו כל עמי תבל רואים אותם כמה נאים חייהם שחיים על-פי התורה והמצוה, ויהיו מתאווים גם הם לעשות כמוהם.

רק בתחילת דרכם בלבד הכניסם ה' לגן עדנו, ופטרם מכל עמל העולם הזה כדי שיהיו סופגים תורה הרבה וילמדו לדעת ולהבין את דרכי ה' ויתחזקו באמונתם ובבטחונם, ולא

בס"ד

פרשת המרגלים

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

ימושו מהם לעולם. והרי הם עומדים בשעה זו (שהמרגלים חזרו עם דיווחם על ארץ הקודש) לבוא לרשת את ארצם ולחיות בה חיי אנשים לפי סדר הטבע ולא על סדר הנס בלבד.

כשבאו ישראל למשה ואמרו לו, "..**נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ..**"[דברים **א'** 22], לא גילו למשה את כל לבם מפני בושת פנים שהיתה להם מפניו. משה סבר שביקשו לחפור את הארץ כדי שיידעו היכן מקומות התורפה שמשם יעלו ויכבשוה – וייטב הדבר בעיניו. שאעפ"י שהקב"ה יעשה את מלחמותיהם, נכון הדבר שגם הם יעסקו בדבר בדרך הטבע...
ברם הם, עוד מחשבה אחת היתה בלבם: לדעת טיבה של הארץ הזאת, אם היא ארץ ככל הארצות ואפשר לחיות בה חיים של דרך הטבע, או שמא גם היא אינה אלא סגנון אחר של גן עדן; וכל החי בתוכה כחי בפלטרין של מלך ומידת הדין מתוחה שם תמיד; ושמא לא יוכלו גם שם לעמוד בדרך חיים שהארץ הזאת דורשת, ושהיא למעלה מדרך הטבע.
את המחשבה הזו לא גילו למשה מפני הבושה. שהרי מחשבה זו – כאילו אומרים למשה, רצוננו לראות את טובת הארץ לחיות בה , גם בלעדיך ובלי נסים גלויים בכל עת תמיד...

הקב"ה שהוא יודע מחשבות, ידע מה בלבבם. לכך אמר למשה: לא אנשי צבא מועטים תשלח, כאשר היה בלבך, כי לא די להם באלה ולא יאמינו להם. אנשי גיבורים, ראשי כל שבטיהם תשלח למען יאמינו להם. אני איני אומר לשלוח לחקור את טיבה של הארץ שכבר אמרתי להם שטובה הארץ בשבילם ומדודה להם כמידתם. "...**אעלה אתכם... אל ארץ הכנעני והחתי והיבוסי... אל ארץ זבת חלב ודבש**." [שמות **ג'** 17] טובה היא הארץ לעמים אלה, קל וחומר שתהיה טובה יותר לבני, בחירי. אם ספק נכנס בלבם, הם לא יאמינו עוד עד שמעצמם יגרשו את הספק מלבם. ואפילו אם תביאם שמה, לא ייהנו מטובה.
כי אכן, **אין הארץ הזאת סובלת אלא חזקים וגיבורים, מאמינים ובוטחים, בוטחים בה' ובוטחים בעצמם שראויים הם לטוב ה' ולחסדו...**
הבטחת להם לשלוח אנשים כמבוקשם? שלח לך – אבל האנשים יהיו גיבורים, איש אחד למטה אבותיו. שליחים אלה מבחן לכל עמם יהיו. אם יפול מורך בלבבם, אינם ראויים לרשת ארץ זאת. ואם יפילו מורך בלבב כל העם – אות היא זאת שכל העם, כל הדור הזה אינו ראוי לארץ זו.

שכן, ההולך בתום – ילך לבטח. אבל מי שמהרהר אחר הגדול ממנו – צריך הוא עצמו להיות חזק וגיבור, שיעמוד במערכות המלחמה כנגד אויביו בכוחו שלו, ואם אין גבורתו עמו – לא יבוא למלחמה.

מששבו המרגלים וישיבו דבר אל משה ואל כל העדה, כל אשר דיברו באותה שעה, הכל אמת היה וידוע היה לכל העם. שכן, הכל יודעים היכן עמלק יושב ומה הוא עמלק לישראל. והכל יודעים את האמוריים שגיבורים הם, וכן ילידי הענק ידועים היו בעולם. אלמלא הוסיפו בדבריהם לומר 'אפס': "**אפס כי עז העם היושב בארץ**". היה להם לומר – "**עז העם**" – ואנחנו עזים מהם. "**עמלק יושב בארץ הנגב**" – ונכה אותו כאשר היכינו אותו כבר. "**ילידי הענק שראינו שם**" – נפול יפלו לפנינו ונשמידם כמו שנשמדו העמים הגדולים

בס"ד

פרשת המרגלים

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

הרבים והרמים כענקים שישבו לפנים בארץ מואב וגו', ועמים קטנים מהם וחלשים מהם ירשום ויישבו תחתם, שכך רצה הקב"ה המנחיל ארצות.
כך היו צריכים ישראל לשמוע את דברי המרגלים; כיון שהוסיפו 'אפס' – **לא העידו אלא על המורך שבלבם.**

האמן האמינו בה' שיכול לעשות להם ניסים ונפלאות ולמסור רבים וחזקים ביד מועטים וחלשים. אלא – **שלא האמינו בעצמם שיהיו ראויים לנסים אלה ושעל-ידם ייעשה הנס.** והיה איש מהם כי יחטא ואשם – ויסתר ה' פניו מכל העם ויפלו הם, נשיהם ובניהם בחרב, מפני הסתר הפנים – והרינו שוב כבמדבר הזה שבכל עת ובכל שעה אין לנו חיים בדרך הטבע אלא מצפים לנס בלבד...
גם כאשר הוציאנו ממצרים, "ביד חזקה" הוציאנו, שהיתה מידת הדין מקטרגת עלינו כי אין אנו ראויים, וכפסע היה בינינו לבין אובדננו במצרים, ועל הים. ולאו בכל יום נוכל לצפות ל"יד חזקה" כנגד מידת הדין? והלא מלאי עוון ופשע אנו, ומה לנו כי נצפה תמיד לנס, שיהפכו עלינו סדרי הבריאה תמיד?

כה אמרו המרגלים: הארץ שאנו באים לרשת אותה – כולה כמחנה שכינה היא, כמו כאן במדבר. לא מעולה היא משאר הארצות, אלא אינה דומה להן בכלל. פלטרין של מלך היא – ולא נוכל לעלות אליה כי יוצאי מצרים אנו, ולא הגענו להיות בני פלטרין. הראיתם ארץ כזו שברכתה שופעת מאליה, שפירותיה של גפן אחת מרובים מתנובת כרם שלם ומבורך בארץ אחרת; הראיתם ארץ שכזו שבניה – או שהם גדלים כענקים עד לשמיים ודומים לנפילים שלפני המבול, או שהם מתים כזבובים. כל כולה אינה אלא גן עדן מן השמיים לזוכים לו; או שאול וגיהינם לשאינם זוכים לו...!

כה דיברו המרגלים שגיבורים היו בעמם; "**ותישא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא**"[במדבר **יד'** 1]. העם חרץ לבדו את משפטו: "...**או במדבר הזה לו מתנו**"[שם, 2] מעבדות פרעה יצאו ולכלל נוחלי ארץ הבחירה עדיין לא הגיעו. העם האומר "...**הלא טוב לנו שוב מצרימה**"[שם, 3] לשוב לעבדות ולשפלות ובלבד שלא נישא בעול הגדול של חירות עליונה ובאחריותה, אינו ראוי להיות עליון על כל הגויים. העם החושב בעצמו כי פשעיו כל-כך מרובים ולא עזבוהו עדיין עד שהקב"ה שונא אותו בגללם ואומר להשמידו, מעיד הוא על עצמו שהחטא והפשע עדיין שוכן בקרבו ולא יצלח להתרומם עליהם.
אפילו משה רבינו, אוהבם של ישראל ונושאם כאשר ישא האומן את היונק וסובלם גם כאשר הם חוטאים, לא ערב לבו לבקש עליהם רחמים לבטל מהם גזירת, "**אם יראה איש באנשים האלה, הדור הרע הזה, את הארץ הטובה וגו'** " [דברים **א'** 35] הוא אינו מבקש עליהם אלא שלא ימותו כולם במגפה (בבת אחת), מפני חילול השם: "**והמתה את העם הזה כאיש אחד ואמרו הגויים ... מבלתי יכולת ה' להביא את העם הזה אל הארץ אשר נשבע להם וישחטם במדבר.**" [במדבר **יד'** 15-16] אבל לארץ זו אין הם ראויים לבוא. "**והתחזקתם, ולקחתם מפרי הארץ**" [שם **יג'** 20] – כך אמר משה למרגלים בצאתם לדרכם. למדים אנו מזה כי כל הרוצה לטעום מפריה ולשבוע מטובה של הארץ, הוא צריך ללבוש תחילה חוזק וגבורה. עכשיו ששבו מהארץ רפויים ונפחדים – לאו בני הארץ ההיא הם, במדבר הזה ייתמו.

בס"ד

פרשת המרגלים

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

קובע המדרש אודות הבכי של אותו לילה אחרי דיווח המרגלים – **ליל תשעה באב היה** – כי "אתם בכיתם בכיה של חינם – ואני אקבע לכם בכיה לדורות". ונשאלת השאלה:
כלום נוקם ונוטר הוא הקב"ה ובעל חימה הוא?
ועוד יש לשאול: אבות אכלו בוסר ושיני בנים תקהינה? ואלה הדורות - מה חטאו? והלא די להם לדור של הבנים הראשונים שהמתינו בכניסתם לארץ 40 שנה עד תום דור כל אבותיהם?
ואם בעוונות הבנים גלו מארצם אחרי כן, מה הקשר בין חטאת האבות לפורענות הבנים שנגזרה להיות ביום (תשעה באב) שחטאו האבות?

<u>אלא כך הוא מצע הדברים:</u>

בעוון בכיה זו של חינם לא גזר הקב"ה כי "**במדבר הזה ייתמו**" [במדבר **יד**' 35] אלא אך על האבות שחטאו. ואילו הבנים שלא חטאו באו לארץ וירשוה. תאמר שהבנים מנוקים מעוון זה של כפיית טובה מכל וכל. והלא כל כוחו של האב בבנו. אכן, לא יומתו הבנים בחטא האבות, אבל שקד הקב"ה על הבנים שיהיו נטהרים משורש החטא הזה הנטוע בבנים מירושת האבות, ותחת אשר מאסו האבות בארץ חמדה בבכי של חינם ואמרו, "...**ניתנה ראש ונשובה מצרימה.**" [שם **יד**' 4] יהיו מתקנים חטא הראשונים בבכי של דורות רבים – אשר יבכו בכל ארצות פזוריהם על ארץ חרבה. וגם כי יהא להם מרגוע שם ויחיו ברווחה – לא ישכחו את ארצם ויבכו עליה בכי אמת ויזילו דמעה על ארץ חרבה וישתוקקו לעלות ולחונן עפרה גם בשממותה, ויאמרו: "ינעם לנפשי הלך ערום ויחף עלי חרבות שממה אשר היו דביריך."

<u>אמור מעתה</u>: צדקה עשה הקב"ה עם ישראל, שבשעה שגזר עליהם חורבן וגלות בדורות האחרונים, קבע שעת הגזירה באותו יום של החטא הראשון, כדי שיהיו הבנים מתקנים בבכיים שבדורות רבים את אשר קלקלו האבות הראשונים. וכל עמי תבל יאמרו, אך בנים הם לציון וכל כובשיה ומחריביה זרים הם לה – יצאו מתוכה, **ושבו בנים לגבולם**. [ספר התודעה]

ʃʃʃʃʃʃʃʃʃ

בציפיה לגאולה השלמה!